

Cēsu novada pašvaldībā ir daudz vēsturisku celtnu. Lielajā novadā katrai jāatrod sava īpaša

vieta, kā arī jābūt reālam izmantošanas plānam. Pašvaldības īpašumā ir muižu kungu mājas – Ungurmuižas, Auciema, Rozulas,

Veselavas, Nēķena, Dzērbenes un Vecpiebalgas, kā arī Cēsu un drīzumā Liestraupes pils.

Lai izmantotu pils iespējas, jāsadarbojas pašvaldībai, biedrībām, uzņēmējiem

Dzērbenes lepnums ir tās muižas kungu māja jeb pils. Tā uzcelta kādreizējās viduslaiku pils vietā.

Pāri gājuši dažādi laiki, muižas kungu māja degusi un atjaunota. Pēc 1920. gada agrārreformas muižas centra ēkas piešķīra Dzērbenes, Drustu, Taurenes un Skujenes pagastu pašvaldībām. No 1927. gada līdz 1974. gadam ēkā darbojās lauksaimniecības skola. Pēc tam tajā saimniekoja vietējā kopsaimniecība.

“Kad 90. gados likvidēja padomju saimniecību, ceturta daļa pils piederēja Lauksaimniecības ministrijai un to atdeva pašvaldībai. Kopsaimniecība savu īpašuma daļu izdalīja par pajām, un pašvaldība atpirka. Kad pilnībā pārņēmām ēku, bija skaidrs, ka pilij jākalpo pagasta cilvēkiem, kultūrai,” stāsta bijusī Dzērbenes pašvaldības vadītāja Anita Kamerāde un uzsver, ka arī nākotnē pilij jāpaliek dzērbeniešu apsaimniekošanā. Te ir vieta, kur darboties aktīviem cilvēkiem, biedrībām.

Kultūras dzīvi rīko paši

Ap pussimts dzērbeniešu, arī kaimiņi no Taurenes bija sanākuši uz Cēsu novada pašvaldības Kultūras pārvaldes rīkoto Kultūras domnīcu, lai pārrunātu, uzklautu pagasta ļaužu domas, ierosinājumus, kā bagātināt pagasta sabiedrisko dzīvi, ieinteresēt tūristus. Vienmēr kādam šķitīs, ka pagastā nekas nenotiek, cits sūkstīsies, ka nepagūst uz visiem pasākumiem, vēl kāds, ka kultūras dzīvē nav nekā viņam piemērota. Tautas nama vadītājas Dainas Šmites pārziņā ir viss, kas notiek pilī un Amatū mājā. Viņa uzsvēra, ka aktīvie dzērbenieši ne tikai apmeklēja pasākumus, bet iesaistās to rīkošanā. Izveidojusies radoša sadarbība ar biedrībām “Cimdu ceļš”, “Kultūrisms”. Allaž ieinteresēti iesaistīties ir vēstures izpētes kopas “Serben”, Taurenes senioru klubiņš “Randiņš”, Dzērbenes Jauniešu centra dalībnieki, bērnodarņš, skola. “Kopā varam veidot piesātinātu kultūras dzīvi, dzērbenieši nāk kopā un ir gatavi darīt,” uzsvēra D.Šmite un atgādināja, ka pēc pandēmijas aktīvi atsākusi darboties Amatū māja, kurā līdztekus ikdienā piedāvātajām iespējām paredzētas vairākas radošās darbnīcas.

Sapulcē dzērbenieši puda ne-

izpratni, ka pagasta kultūras pasākumiem šogad piešķirts tikpat naudas, cik iepriekšējos divos gados. Visas izmaksas taču ir kāpušas. Ko varēja sarīkot par 12 tūkstošiem eiro pirms diviem gadiem un ko tagad? Tāpat nav zināms, kurš rūpēsies, lai pils pagalmā ziedētu skaistas, pilij piederīgas puķes, būtu kopti apstādījumi, jo līguma ar ainavu arhitekti šogad nav.

Cēsu novada domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Eglītis – Eglītis skaidroja, ka novadā aizvien notiek finansējuma līdzsvarošana, jo pirms lielā novada izveidošanas dažviet vienam pasākumam bija tāds budžets, kā citur visam gadam. “Būtiski ir katrā vietā saglabāt tradīcijas. Ja tās neatbalstīs, tiks veicināta tās vietas perifērizācija,” uzsvēra novada domes priekšsēdētāja vietnieks. “Cilvēki pievelkas cilvēkiem, un idejas idejām. Caur kultūru tautsaimniecībā atgriežas nauda. Tā kultūra veicina vietējās ekonomikas attīstību. Kultūrai ir tieša ietekme uz inovāciju radīšanu,” puda A.Eglītis – Eglītis.

Dzērbenē interesē tūristus. Tas jāizmanto

Dzērbenē vasarās, arī citos gadalaikos brīvdienās ir aizvien vairāk tūristu. Viņi apskata pili, uzkāpj tornī, priedājas par apkārtni, kurā redzams kādreizējās muižas kopskats, apskata vēstures ekspozīciju un Cimdu Jettes istabu, izstādes, ko te rīko regulāri. Pamazām interesi raisa arī pagrabstāvā jauniešu izveidotā izlaušanās istaba. Pērn Dzērbenes pilī pabijuši vairāk nekā trīs tūkstoši apmeklētāju. Pagasta iedzīvotājus uztrauc, bet ciemiņus izbrīna grausti muižas teritorijā. Muižas saimniecības ēkas brūk, tās ir bīstamas.

“Pagasts ir mazs, muižas saimniecības ēkām naudas nekad nav pieticis, labi, ka pils sakārtota. Nav uzņēmīgu cilvēku, kuri piesaistītu finansējumu, piedalītos kādā projektā konkursā. Agrāk bijuši vairāki pieteikumi, finansējumu nesaņēmām. Savulaik izstrādāti ēku atjaunošanas projekti, bija dažādas ieceres izmantošanai. Ja būtu uzņēmēji, kuri iegādātos šos graustus, atjaunotu, izmantotu – tas vienīgais risinājums,” teica A.Kamerāde, bet Vecpiebalgas apvienības pārvaldes vadītājs Viesturis Burjots ierosināja, ka pašvaldībai vajadzētu padomāt, kā atbalstīt tos uzņēmējus, kuri grib apsaimniekot, atjaunot graustus. Ieteikums saņēma klātesošo aplausus. Dzērbenietis Andris Sakss vēl piebilda, ka uzņēmīgiem cilvēkiem vecās ēkas jāpārdo par simbolisku maksu.

Līdz šim gan pašvaldībai arī pils

◆DISKUSIJA TURPINĀS. Antonina Kraina, Olga Kampāne un Ēvalds Keišs dalās savās pagasta attīstības vizijās.

Foto: SARMĪTE FELDMANE

apsaimniekošanā sadarbība ar uzņēmējiem nav bijusi tā veiksmīgākā. Biedrība “KUULTūrisms” pils tornī iekārtoja oranžeriju, to novērtēja daudzi apmeklētāji, fotogrāfijas sociālajos medijos liecina, ka tā pārsteigusi, bagātinājusi Dzērbenes iepazīšanu. Janvāra sākumā, kad oranžerijā plauka jasmīns, oranžeriju lika izvākt. Biedrībai no 2021.gada janvāra, vēl Vecpiebalgas novada laikiem, tā arī neizdevās vienoties ar pašvaldību par līguma noslēgšanu, lai darbotos šajās telpās.

Tūristus piesaista arī Dzērbenē notiekošie pasākumi: gan Cimdu diena, gan pazīstamiem novadniekiem veltītas novadpētnieku pēcpusdienas. “Muzeja ekspozīcija tapusi desmit gadus. Pie mums brauc tie, kuri mācījušies lauksaimniecības skolā, jo te ir viņu jaunības atmiņas un muzejā tās redzamas. Dzimtas brauc, jo te par tām ir materiāli, vēstures liecības. Esam rakstījuši projektus, taču vajag dažus simtus eiro pašu līdzfinansējumam. Kur ņemt? Ja ieceres īstenošanai vajag 300 eiro, projektā saņemam pusi, kur ņemt pārējo? Pašvaldība varētu biedrības kaut daļēji atbalstīt, par ekspozīcijas apmeklējumu ļaut kaut tirgot biļetes,” ikdienas situāciju raksturoja “Serben” biedrs Ēvalds Keišs un uzsvēra, ka Dzērbenes pili vajag vairāk reklamēt. Viņš arī atgādināja, ka vēsturnieku kopā darbojas ap 50 dzērbeniešu un taureniešu. Pašvaldības Kultūras pārvaldes vadītāja Lauma Dambrova apsolīja, ka tiks nokārtots, lai novadpētniecības ekspozīcijas apskate būtu par maksu.

Dzērbenē, īpaši Lieldienu laikā, netrūkst to, kuri grib iziet Šupoļu ceļu, apskatīt iedzīvotāju pašu veidotos dekorus. “Zīvs notiek sadarbībā – gan top idejas, gan tās īstenojas,” atzina D.Šmite un ar pārliecību uzsvēra, ka tas, ko tūristiem var piedāvāt Dzērbenē, ir

viesmīlība, personīga attieksme pret katru. Arī Vecpiebalgas apvienības pārvaldes Jauniešu nodaļas vadītāja Līna Paimiņa atgādināja, ka kultūra, tūrisms, uzņēmēju darbība var attīstīt pagastu.

Katram savs redzējums, sadarboties jāmāk

Sarunas gaitā vairākkārt tika uzsvērta dzērbeniešu aktivitāte, ieinteresētība, lai pagasts būtu laba vieta dzīvošanai. Tāpat arī būtiskākais, lai kaut ko panāktu, - sadarbība. Dzērbenietis Rūdolfs Lapsa gan atgādināja, ka tāpat kā pazīstamajā detektīvseriālā “Mid-somerā slepkavības”, kur labi redzams, kāda kopiena izskatās no ārpusēs un kas darās iekšpusē, arī Dzērbenē netrūkst negatīvā. “Par to nemīlam runāt. Starp mums virto vētras. Pils dzērbeniešiem ir nopietnākais klupšanas akmens. Ja tās nebūtu, te būtu tukšums. Visiem gribas skaisto pili, bet šoziem tikai siltums vien izmaksāja sešus tūkstošus eiro mēnesī. Vēl ir ikdienas izdevumi, remonts. Ir mudinājums aktivizēties kopienai, bet nekas nomainīsies, jo smaguma punkts ir nauda, kas rada enerģiju. To var iedot tikai uzņēmējdarbība. Arī biedrības varētu daudz darīt, ja tām ļautu nopelnīt. Pašvaldības kultūras iestādes ir lielākais konkurents biedrībām, bet biedrību iespējās nav konkurēt ar pašvaldību. Ar to jātiec skaidrība, lai attiecības būtu saprotamas,” viedokli puda R.Lapsa un atzina: “Pašvaldība prasa, ko mēs darīsim, bet gribam dzirdēt, ko pašvaldība domā. Šobrīd Dzērbenes pagastu nepārstāv nevienas dzērbenietis, to pārstāv Cēsu novada dome. Nav neviena, kurš varētu runāt dzērbeniešu vārdā, vienīgi jūs.”

Dzērbeniete, māksliniece Ērika Māldere novadniekiem atgādināja, ko darījusi pagasta labā, kā izveidojusi radošo māju “Memberi”, biedrību “Dzērbenes kultūrvēsturiskā mantojuma centrs”, kā darbojas “Serben”, kādas bijušas ieceres, kā palikusi nesadzirdēta, nesaprasta. “Tad man pateica, ka mākslinieki mums nav vajadzīgi. Strādāju mājās, ja mani uzaicina, piedalos, manas durvis vienmēr atvērtas. Tāda, lūk, sadarbība pagastā,” teica māksliniece un uzsvēra: “Nav jādomā par pili, tai nekas nenotiks, vēsturiskās vērtības ar remontiem jau sabojātas. Pilij ir emocionāla nozīme. Kopā varam veidot emocionālo nozīmīgumu. Lai te pārticība un drošība dzīvotu laimīgi cilvēki, īstenotu savus mērķus. Svarīgi, lai te ir kopiena, kurai cilvēki grib piederēt.”

Kāds dzērbenietis teikto novērtēja, sakot: “Nav jāklusās divu sievu nesaprašanās, tā uz priekšu netiks. Nemeklējiet iemeslus, tie ir dziļi attiecībās, jānomierinās un jāiet tālāk.”

A. Eglītis – Eglītis atgādināja, ka vietās, kas atrodas tālu no centriem, aizvien būtiskāka loma ir kopienām. “Tās būs pašvaldības partneris. Pašvaldības uzdevums ir tās spēcīnāt un ieklausīties. Pils ir svarīga vietējiem iedzīvotājiem. Taps plāns, kā to apsaimniekot, uzturēt un attīstīt. Dzērbenes pils ir atvērta sabiedrībai, tā ir pašvaldības īpašums,” sacīja novada domes priekšsēdētāja vietnieks.

Pēc Kultūras domniecas Kultūras pārvaldes vadītāja L.Dambrova vērtēja, ka tikšanās bijusi produktīva. “Virziens ir labi redzams, arī mērķi. Dzērbenē ir spēcīga kopiena. Ir vairākas aktīvas iedzīvotāju kopas, būtiska ir sadarbība, nevis konkurence. Tautas namam ir daudz sadarbības partneru, kas tiek iesaistīti kultūras pasākumu norisēs, tos pilnveidojot. Nepieciešams finansiāls atbalsts, un dzērbenieši ir gatavi darīt,” sacīja L.Dambrova.

Arī Ē. Māldere atzina, ka tikai, “sadodoties rokās, kā Cimdu Jettijas valdīņi varam dzīvot te un rīkoties”. Savukārt D.Šmite atgādināja N.Beļska dzejas rindas: “Ejam dzīvošanai ļauties, Tai, kas gaismā paceļ mūs.”

DZĒRBENES MUIŽAS PILĪ ATRODAS:

- kabineti pašvaldības darbiniekiem,
- tautas nams, kurā darbojas: senioru deju kolektīvs “Juveris”, folkloras kopa “Māras bērni”, vēstures klubs “Serben”, rokdarbu studija “Dzērbe” un skolēnu deju kolektīvs,
- lielo un mazo zāli izīrē arī dažādiem individuāliem pasākumiem,
- pagrabstāvā iekārtota izlaušanās istaba; telpas irē uzņēmums “Zemenītes sniegā”.

Lappusi sagatavoja
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.